

*Березюк С. М., здобувач вищої освіти,
Чальцева О. М., д-р політ. наук, професор,
в. о. зав. кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анотація. Місцеве самоврядування відіграє важливу роль у підтримці загального функціонування держави, особливо в умовах кризи. Досвід, якого Україна набула під час війни, чітко продемонстрував низку переваг самоорганізації населення, порівняно з централізованим управлінням. Самоорганізація сприяє гнучкості та оперативності на місцевому рівні, даючи змогу громадам швидше реагувати на нагальні потреби і виклики.

Ключові слова: держава, громади, місцеве самоврядування, міська влада, органи державного управління.

Вступ. Попри воєнний стан, місцеве самоврядування продовжило свою діяльність і виявилось ефективним інститутом у системі публічного управління. Органи місцевого самоврядування (ОМС) на всіх рівнях активно співпрацюють з військовим командуванням та адміністраціями, узгоджуючи повноваження та приймаючи спільні рішення в разі потреби.

Основний текст. З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну органи місцевого самоврядування отримали низку нових завдань, які необхідно було виконувати. По-перше, вони повинні були забезпечити тісну взаємодію з військовими адміністраціями та командуванням ЗСУ, узгодити порядок своєї роботи на території своєї громади і, за потреби, розглянути можливість перерозподілу окремих повноважень. Це сприяло швидкій організації оборони населених пунктів та забезпеченню необхідних ресурсів, а також дало змогу ефективно інформувати населення для захисту життя та здоров'я громадян. По-друге, важливою сферою діяльності для органів місцевого самоврядування стала робота з внутрішньо переміщеними особами (ВПО), особливо в регіонах, що межують з Польщею, Молдовою, Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Вони займалися реєстрацією ВПО, видачею довідок, організацією гуманітарної допомоги, оформленням виплат та розміщенням переселенців. По-третє, окремої уваги заслуговує робота органів місцевого самоврядування на тимчасово окупованих територіях. Для цієї роботи Офіс підтримки реформи децентралізації Мінрегіону створив правову групу, яка розробила персоналізовані рекомендації для органів місцевого самоврядування в умовах окупації. Одним з ключових кроків було забезпечення безпеки даних – аналіз і обмеження доступу до відкритої інформації, яка могла б бути використана ворогом (наприклад, дані про майно, земельні ділянки, містобудівну, юридичну документацію та ін.).

Також варто зазначити, що в умовах впровадження воєнного стану в країні суттєво розширилися стандартні повноваження місцевого самоврядування: збільшення повноважень сільського, селищного, міського голови територіальної гро-

мади, який зможе приймати низку рішень з питань бюджету, кадрових питань тощо. Сільський, селищний, міський голова або керівник виконавчого органу може призначати осіб на посади: в органах місцевого самоврядування, керівників комунальних підприємств, установ, організацій сфери управління їх органу місцевого самоврядування.

За умови утворення військової адміністрації населеного пункту повноваження селищної / сільської / міської рад, її виконавчих органів переймає військова адміністрація, а повноваження голови – начальник військової адміністрації. Кандидат на посади в органах місцевого самоврядування, посади керівника комунального підприємства, установи, організації, не подає: е-декларацію особи; документ рівня володіння державною мовою; не проводяться перевірки за Законом України «Про запобігання корупції», «Про очищення влади». В умовах воєнного стану у виключних випадках звільнення осіб з посад, що належить до повноважень сільського, селищного, міського голови, начальника військової адміністрації, може здійснюватися у разі: невиконання працівником законних вимог свого безпосереднього керівника; зміни організаційної структури юридичної особи, з якою працівник перебуває у трудових відносинах; іншої зміни істотних умов праці [1].

Повноваження обласних (у разі окупації або оточення адміністративного центру області) та районних рад переймає обласна / районна військова адміністрація. Обласні військові адміністрації за погодженням з Генеральним штабом Збройних сил України визначають територіальні громади, на території яких ведуться бойові дії, а також населені пункти, які є оточеними [2].

Висновки. Отже, в умовах воєнного стану зростає важливість оптимізації процесів управління державою та її регіонами. Це ставить нові виклики перед системою публічного управління в Україні. Передусім необхідно налагодити ефективну взаємодію між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства задля подолання наявних інституційних проблем, які гальмують адаптацію країни до умов воєнного стану, а також обмежують перспективи її економічного розвитку на повоєнному етапі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про військово-цивільні адміністрації» військово-цивільні адміністрації». 2015. № 1 (Редакція від 03.08.2023, підстава 3022-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>